

ADAM BAREMBRUCH

ZARZĄDZANIE FINANSAMI OSOBISTYMI – TEORIA I PRAKTYKA

Wprowadzenie

Wzrost dobrobytu społeczeństwa oraz pojawienie się w ostatniej dekadzie innowacyjnych produktów finansowych zwiększyły możliwości finansowe i oczekiwania konsumentów. Wzrosła niestety także presja na właściwe zarządzanie finansami osobistymi z powodu problemów wynikających ze starzenia się społeczeństwa oraz tzw. transferów międzypokoleniowych, ale także na skutek wycofywania się rządów większości krajów z pełnej odpowiedzialności za sprawy emerytalne (dobrowolność w zakresie ubezpieczenia w III filarze). Coraz bardziej istotne staje się planowanie finansów osobistych w celu zapewnienia sobie bezpieczeństwa finansowego.

Generalnie o zarządzaniu finansami osobistymi jak dotąd napisano znacznie mniej niż w odniesieniu do finansów przedsiębiorstw. Co prawda na platformach internetowych można znaleźć wiele poradników z zakresu zarządzania finansami osobistymi, z informacjami typu: „jak zostać milionerem”, „jak dwa razy szybciej spłacić kredyt”, „jak wygrać na giełdzie”, natomiast literatury naukowej na ten temat jest niewiele.

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych teoretycznych i praktycznych aspektów zarządzania finansami osobistymi.

Podstawą opracowania teoretycznych aspektów pracy były informacje zawarte w literaturze krajowej oraz zagranicznej oraz pochodzące ze specjalistycznych gazet i portali internetowych poświęconych tematyce finansów osobistych.

Finanse osobiste oraz ich miejsce w naukach o finansach

Powszechnie uważa się, że finanse występują tam, gdzie w procesach gospodarczych wykorzystywany jest pieniądz, a definiuje się je zazwyczaj, jako ogół zjawisk i procesów związanych z gromadzeniem, przepływem, podziałem i wydatkowaniem zasobów pieniężnych¹.

Systematyka finansów oraz nauk o finansach nie jest już tak jednoznaczna. Ze względu na funkcje ekonomiczne D. Korenik wyróżnia w ramach finansów skarbowość, finanse publiczne, finanse międzynarodowe (wyodrębnione z finansów publicznych), finanse

---

¹ D. Korenik, S. Korenik: *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 17.

gospodarstw domowych, finanse przedsiębiorstw, finanse zarządcze, bankowość, ubezpieczenia, teorię rynku kapitałowego². S. Flejterski natomiast wskazuje w ramach finansów następujące kategorie: finanse publiczne (państwo, samorząd regionalny i lokalny), finanse rynków i instytucji finansowych (bankowość centralną, finanse banków komercyjnych i spółdzielczych, bankowość inwestycyjną), finanse ubezpieczeń gospodarczych, finanse przedsiębiorstw (korporacyjne i MSP) oraz finanse gospodarstw domowych. Podkreśla również w swoich rozważaniach szczególne miejsce finansów globalnych i międzynarodowych oraz tzw. finansów porównawczych (komparatystyka finansowa) w systemie nauk o finansach³.

W celu jasnego umiejscowienia finansów osobistych we współczesnej nauce o finansach, autor ograniczył podział finansów do dwóch podstawowych obszarów: finansów publicznych i prywatnych, w ramach których biorąc pod uwagę kryterium podmiotowe można wyodrębnić finanse banków i instytucji finansowych, finanse ubezpieczeń gospodarczych, finanse przedsiębiorstw oraz finanse gospodarstw domowych. W ramach tych ostatnich mieszczą się finanse osobiste.

Definicje finansów gospodarstw domowych prezentowane w polskiej literaturze są dość jednoznaczne⁴. Według K. Waliszewskiego, finanse gospodarstw domowych to subdyscyplina finansów prywatnych wydzielona wg kryterium podmiotowego, obejmująca ogół procesów i zjawisk związanych z gromadzeniem, podziałem i wydatkowaniem zasobów pieniężnych przez gospodarstwa domowe⁵.

W literaturze przedmiotu, w ramach finansów gospodarstw domowych wyodrębnia się i klasyfikuje kolejne subdyscypliny, przyjmując kryterium podmiotu (instytucjonalne), przedmiotu, instrumentu lub przestrzeni⁶. Wszystkie te podziały są istotne, natomiast z praktycznego punktu widzenia (tzn. zarządzania własnymi finansami oraz doradztwa finansowego) ważne jest w opinii autora kryterium podmiotu, ponieważ pozwala dopasować do poszczególnych podmiotów, odpowiednie instrumenty finansowe. Na podstawie tego kryterium, w ramach finansów gospodarstw domowych można wyodrębnić takie subdyscypliny, jak finanse osobiste (personalne), finanse mikroprzedsiębiorców, rolników indywidualnych oraz mikrofinanse⁷. Ostatnie trzy wymienione kategorie finansów gospodarstw domowych występują „na granicy” finansów przedsiębiorstw i finansów gospodarstw domowych. Warto zauważyć, że taka klasyfikacja jest spójna z podziałem i defi-

² *Ibidem*, s. 17 i n.

³ S. Flejterski: *Metodologia finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 73.

⁴ Finanse gospodarstw domowych nazywane są czasami w skrócie domowe finanse. Por. M. Samcik: *Przewodnik po domowych finansach*, Agora, Warszawa 2010.

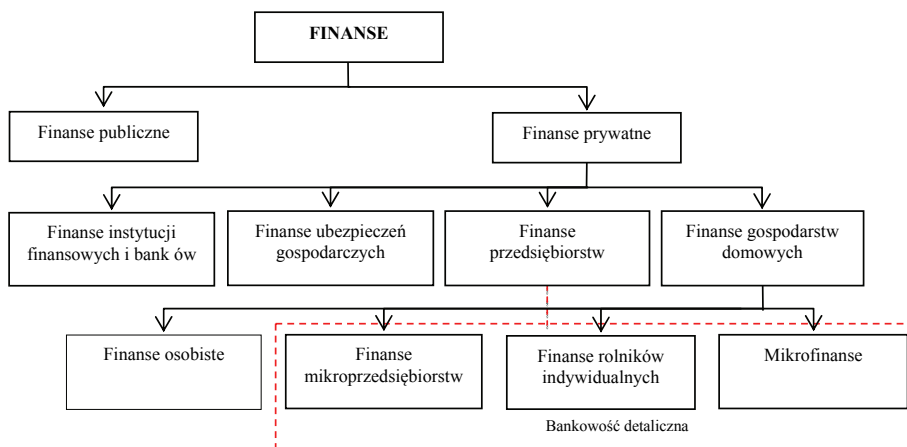
⁵ K. Waliszewski: *Doradztwo finansowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2011, s. 35.

⁶ S. Owsiak: *Podstawy nauki finansów*, PWN, Warszawa 2002, s. 22 i n.; S. Flejterski: *Podstawy metodologii finansów. Elementy komparatystyki*, Economicus, Szczecin 2006, s. 108 i n.

⁷ Trochę inny podział w swoim artykule przedstawia B. Świecka, Por. B. Świecka: *Finanse gospodarstw domowych i finanse osobiste – nowe wyzwania teorii*, [w:] *Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Rynek finansowy*, red. K. Jajuga, Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 174, Wrocław 2011, s. 603 i n.

nicjami stosowanym w ramach bankowości detalicznej, w której wyróżnia się zazwyczaj następujące segmenty klientów: osoby fizyczne, mikroprzedsiębiorstwa (i lub) rolników indywidualnych oraz *private banking*.

Miejsce finansów osobistych w strukturze nauki o finansach przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Miejsce finansów gospodarstw domowych we współczesnej nauce finansów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: S. Flejterski: *Metodologia finansów...*, s. 73.

Finanse osobiste (ang. *personal finance*, niem. *die persönliche Finanzen*) to pojęcie węższe od finansów gospodarstw domowych, obejmujące ogół procesów i zjawisk związanych z pozyskiwaniem, gromadzeniem i wydatkowaniem zasobów pieniężnych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej.

Finanse mikroprzedsiębiorców to finanse osób prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek, zatrudniające do 9 osób.

Finanse rolników indywidualnych to finanse osób fizycznych, których głównym źródłem dochodów jest produkcja rolnicza a ich działalność nie jest zarejestrowana w formie przedsiębiorstwa, spółki czy spółdzielni.

Mikrofinanse (ang. *microfinance*) można zdefiniować jako procesy i zjawiska, powstające w związku ze społeczną i gospodarczą działalnością człowieka, związane z gromadzeniem, podziałem i wydatkowaniem zasobów pieniężnych przez osoby o niskich dochodach, często dotkniętych tzw. zjawiskiem wykluczenia finansowego. Warto zaznaczyć, że mikrofinanse nie odnoszą się wyłącznie do działalności osób fizycznych, związane są również procesem pozyskiwania kapitału przez podmioty ze sfery ubóstwa w celu rozpoczęcia lub rozwinięcia działalności gospodarczej⁸.

⁸ D. Korenik, S. Korenik: *op.cit.*, s. 18 i n.

Istota zarządzania finansami gospodarstw domowych

Podczas gdy definicja finansów gospodarstw domowych jest dość jednoznacznie przedstawiana w literaturze, zarządzanie finansami gospodarstw domowych już niekoniecznie.

W tabeli 1 przedstawiono przegląd definicji zaproponowanych przez różnych autorów.

Tabela 1

Definicje zarządzania finansami gospodarstw domowych

Autor	Definicja
B. Świecka	Efektywne zarządzanie finansami gospodarstw domowych to proces polegający na zwiększaniu środków finansowych, przy jednoczesnym utrzymaniu takiego poziomu kosztów, który prowadzi do zwiększenia zamożności i poziomu życia gospodarstwa domowego
Cz. Bywalec	Całokształt czynności członków gospodarstwa domowego polegających na pozyskiwaniu środków oraz ich wydatkowaniu zgodnie z przyjętymi celami gospodarstwa domowego
K. Jajuga	Proces planowania wydatków konsumpcyjnych, inwestycji i pozyskania środków (finansowania) w celu optymalizacji sytuacji finansowej człowieka lub gospodarstwa domowego
K. Waliszewski	Proces systemowego i świadomego kierowania swoimi finansami przez gospodarstwa domowe, składający się ze ściśle określonych etapów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: B. Świecka: *Niewypłacalność gospodarstw domowych. Przyczyny – skutki – przeciwdziałanie*, Difin, Warszawa 2009, s. 70; Cz. Bywalec: *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 45; K. Jajuga, T. Jajuga: *Inwestycje w osobistym planowaniu finansowym*, [w:] K. Jajuga, T. Jajuga: *Inwestycje. Instrumenty finansowe. Aktywa niefinansowe. Ryzyko finansowe. Inżynieria finansowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 390.

Wskazane w tabeli definicje akcentują aspekt czynnościowy związany z zarządzaniem finansami gospodarstwa domowego, kładąc większy lub mniejszy nacisk na kierowanie i planowanie. Pewną specyfikę definiowania zarządzania finansami można zauważyć również w literaturze obcojęzycznej. Na podstawie studiów literatury zagranicznej, autorowi artykułu nasuwa się następujące spostrzeżenie: w literaturze amerykańskiej, definiując zarządzanie finansami osobistymi, preferuje się pragmatyczne, procesowe podejście, tzn. wskazuje się co trzeba zrobić, żeby skutecznie zarządzać własnymi finansami, w literaturze niemieckojęzycznej dominuje raczej podejście „płynnościowe” oraz „portfelowe” charakterystyczne dla finansów przedsiębiorstw (tab. 2)⁹.

⁹ Taki wniosek autor wysnuł m.in. na podstawie: J.R. Kapoor, L.R. Dlabay, R.J. Hughes: *Personal Finance*, Ninth Edition, McGraw-Hill, 2009; G. Schmidt: *Persönliche Finanzplanung. Modelle und Methoden des Financial Planning*, Springer-Verlag, Berlin 2006.

Tabela 2

Etapy zarządzania i zarządzania finansami osobistymi

Autor/źródło	Etapy
B. Nogalski, T. Białas, M. Czapiewski	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowanie. 2. Organizowanie. 3. Motywowanie. 4. Kontrolowanie.
M. Lipiński	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zrozumienie. 2. Zaplanowanie. 3. Zorganizowanie. 4. Kontrolowanie. 5. Oszczędzanie. 6. Inwestowanie.
K. Waliszewski	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena obecnej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego 2. Określenie celów finansowych i pozafinansowych gospodarstwa domowego. 3. Określenie możliwości (alternatyw) oszczędzania, inwestowania, ubezpieczenia i kredytowania gospodarstwa domowego poprzez zebranie odpowiednich informacji, ich analizę i ocenę pod kątem korzyści, kosztów i poziomu ryzyka. 4. Tworzenie planu finansowego, czyli dokumentu z którego będzie wynikać, jak osiągnąć cele przy wykorzystaniu dostępnych środków. 5. Wykonanie planu finansowego samodzielnie lub z wykorzystaniem podmiotów zewnętrznych – księgowych, planistów finansowych, doradców inwestycyjnych i prawników. Praktyczne wykonanie planu polega na nabyciu instrumentów oszczędnościowych, inwestycyjnych, ubezpieczeniowych, emerytalnych, zaciągnięciu kredytów. 6. Monitorowanie procesu wykonawczego, ocena jego wykonania i weryfikacja planu finansowego.
Kapoor, Dlabay, Hughes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określenie obecnej sytuacji finansowej. 2. Zdefiniowanie celów finansowych. 3. Zidentyfikowanie alternatywnych możliwości działania. 4. Ocena własnych możliwości. 5. Stworzenie i urzeczywistnienie swojego planu działania. 6. Analiza i poprawa planu.
Ernst & Young's Personal Financial Guide	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określenie pozycji, standingu finansowego. 2. Określenie celów. 3. Opracowanie planu. 4. Zachowanie przejrzystej konstrukcji kategorii. 5. Sporządzenie budżetu. 6. Wychodzenie z długów, pożyczek i niedoborów gotówki.
Firma X	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena bieżącej sytuacji finansowej. 2. Ustalenie celów. 3. Tworzenie planu. 4. Wykonanie. 5. Monitorowanie i weryfikacja.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: B. Nogalski, T. Białas, M. Czapiewski: *Zarządzanie w różnych formach własności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994, s. 9; M. Lipiński: *Finanse osobiste. Świadome zarządzanie własnym portfelem*, Warszawa 2008, s. 21; K. Waliszewski: *Doradztwo finansowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2011, s. 37; J.R. Kapoor, L.R. Dlabay, R. J. Hughes: *Personal Finance*, Ninth Edition, McGraw-Hill, 2009, s. 3; R.J. Garner, R.B. Coplan B.J. Raasch, C.H. Ratner: *Ernst & Young's Personal Financial Guide*, New York 1995, s. 9 i n.

Biorąc pod uwagę powyższe, być może warto zastanowić się nad ściślejszym powiązaniem tych pojęć z zarządzaniem i zarządzaniem finansami przedsiębiorstw i rozszerzyć je na gruncie literatury zagranicznej. Głównym celem takiego zabiegu byłoby wyraźne wyodrębnienie procesu planowania z zarządzania finansami osobistymi oraz wzmocnienie rangi zarządzania płynnością w zarządzaniu finansami gospodarstw domowych.

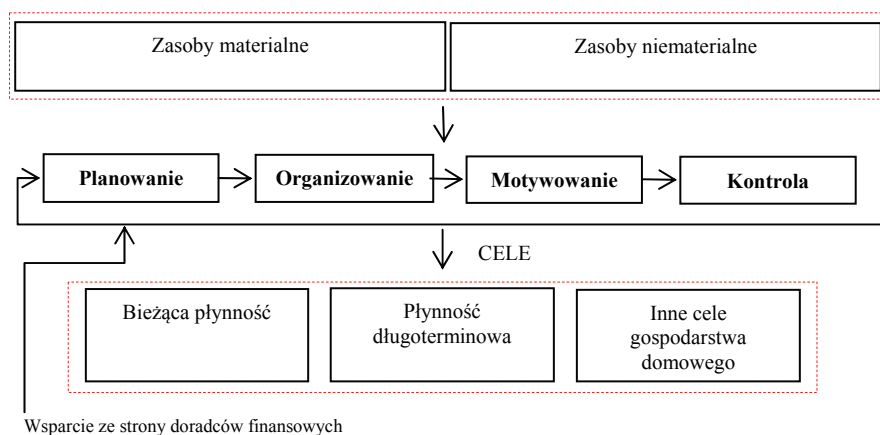
W teorii ekonomii podaje się różne definicje kategorii „zarządzanie”, natomiast w praktyce zarządzania wykształciły się typowe powtarzalne elementy procesu zarządzania, układające się w logiczną całość, nazywane również funkcjami zarządzania, które zdaniem autora z powodzeniem można odnieść do zarządzania finansami osobistymi. Należą do nich: planowanie, organizowanie, motywowanie, kontrola. Wskazane funkcje zarządzania są ze sobą silnie sprzężone i można je rozpatrywać i realizować oddzielnie lub łącznie.

Zatem, biorąc za punkt odniesienia definicję zarządzania, możnaby zdefiniować zarządzanie finansami gospodarstw domowych jako złożony proces, na który składa się planowanie, organizowanie, motywowanie (automotywowanie) i kontrolowanie zasobów materialnych i niematerialnych, będących w dyspozycji gospodarstwa domowego, polegający na podejmowaniu przez gospodarstwo domowe działań pozwalających na utrzymanie bieżącej i długoterminowej płynności oraz na efektywną realizację celów gospodarstwa domowego. Takie rozróżnienie wprowadza pewien porządek w zakresie stosowanych pojęć. Odnosząc taką definicję do praktyki doradztwa finansowego można wyraźnie wskazać, że domeną doradców finansowych jest przygotowanie wspólnie z klientem planu finansowego, natomiast samo zarządzanie finansami osobistymi – czyli zorganizowanie finansów, automotywicję i kontrolę pozostawia się w gestii klienta. Nie znaczy to bynajmniej, że klient nie może oczekiwać wsparcia w tym zakresie. Praktyka i badania pokazują jednak, że najczęściej rola doradcy sprowadza się do stworzenia planu finansowego i wstępnej organizacji finansów (zakup produktów finansowych). Na rysunku 2 przedstawiono w sposób schematyczny istotę i proces zarządzania finansami osobistymi.

Działania i decyzje podejmowane w ramach zarządzania finansami osobistymi powinny mieć charakter zintegrowany i systematyczny. Ważne jest, by cele te były ściśle określone i konkretne, co oznacza, że powinny być:

- mierzalne – w postaci zrozumiałych, wymiernych oczekiwanych rezultatów, które łatwo można skontrolować,
- osiągalne – akceptowane i możliwe do realizacji,
- realistyczne – prawdopodobne do wykonania przy ograniczonych zasobach i niesprzeczne z innymi celami,
- określone czasowo – aby ocenić ich postęp w realizacji w czasie,
- ambitne – wyzwalające zaangażowanie i motywujące.

Zdaniem autora nie jest konieczne w definicji zarządzania finansami osobistymi zawieranie celów gospodarstwa domowego do konkretnych celów (za wyjątkiem celu związanego z płynnością). Praktyka doradztwa finansowego pokazuje bowiem, że celem gospodarstwa domowego wcale nie musi być maksymalizacja zysku, czy wartości majątku.

Rysunek 2. Istota i proces zarządzania finansami osobistymi

Źródło: opracowanie własne.

Z tego też względu w definicjach zawartych w literaturze amerykańskiej wskazuje się, że celem zarządzania finansami osobistymi jest osiągnięcie szeroko rozumianej osobistej (ekonomicznej) satysfakcji (*to achieve personal, economic satisfaction*)¹⁰. Zdaniem autora zaproponowana definicja wyraźnie wskazuje po pierwsze, że proces planowania finansów osobistych jest elementem zarządzania finansami osobistymi oraz po drugie, że utrzymanie płynności przez gospodarstwo domowe powinno być celem nadrzędnym. Brak płynności oznacza bowiem brak możliwości realizacji innych celów, a w ostateczności może doprowadzić do upadłości konsumenta.

Planowanie i kontrola finansów osobistych

W większości przytaczanych w literaturze definicji planowania wskazuje się, że jest to proces który polega na systematycznym ustalaniu kierunków działania i wykorzystywaniu zasobów do osiągnięcia zamierzonych celów¹¹.

Planowanie odnosi się do działania w przyszłości o krótkim, średnim lub długim horyzoncie czasowym. Wymaga sformułowania celów, określenia sposobów ich osiągania i niezbędnych do tego zasobów (rys. 2). Istotne znaczenie ma tutaj dostęp do informacji oraz umiejętność przetwarzania informacji. Wyznaczanie celów gospodarstwa domowego należy uznać za warunek konieczny i bezwzględny dla świadomego i skutecznego zarządzania finansami osobistymi. W przypadku przedsiębiorstw sprawa jest prostsza, ponieważ

¹⁰ J.R. Kapoor, L.R. Dlabay, R.J. Hughes: *op.cit.*, s. 395.

¹¹ Por. E. Nowak: *Dynamiczne modele zarządzania finansami w przedsiębiorstwie*, Warszawa 1995, s. 138.

Tabela 3

Obszary planowania finansów osobistych

„Porozmawiajmy o pieniądzach”	<p>Optymalizacja kosztów i przepływów finansowych</p> <p>Maksymalizacja dochodów</p> <p>Optymalizacja parametrów bezpieczeństwa</p> <p>Wsparcie w sytuacjach kryzysowych (<i>emergency capital</i>)</p> <p>Zarządzanie długami</p> <p>Inwestycje wieloterminowe</p> <p>Zabezpieczenie emerytalne</p> <p>Priorytety i ograniczenia finansowe</p>
„Bankier”	<p>Kredytowanie</p> <p>Inwestowanie</p> <p>Ubezpieczenia</p> <p>Emerytura</p> <p>Podatki</p>
Financial Planning Standard Board	<p><i>Cash flow plannig</i> – planowanie płynności bieżącej</p> <p><i>Insurance planning, risk management, adequate wealth protection</i> – planowanie ubezpieczeniowe i zarządzanie ryzykiem</p> <p><i>Investment plannig, wealth creation, wealth accumulation</i> – Planowanie oszczędnościowe i inwestycyjne</p> <p><i>Tax planning</i> – planowanie podatkowe</p> <p><i>Retirement planning</i> – planowanie emerytalne</p> <p><i>Estate planning, wealth distribution</i> – planowanie w zakresie dysponowania majątkiem</p>
M. Lipiński	<p>Bezpieczeństwo własne i majątku – ubezpieczenia na życie</p> <ul style="list-style-type: none"> – ubezpieczenia majątkowe – ubezpieczenia emerytalne <p>Oszczędzanie</p> <p>Inwestowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokaty – bony skarbowe – obligacje – akcje – fundusze inwestycyjne
G. Schmidt	<p>Zabezpieczenie bieżącej płynności finansowej</p> <p>Zabezpieczenie przyszłej płynności finansowej</p>
Arkusze planu finansowego firmy X	<p>Cele (przyszłość dzieci, mieszkanie, emerytura)</p> <p>Potrzeby (ubezpieczenie na życie, kredyty, zabezpieczenie majątku, inwestowanie, inne planowane wydatki)</p>
Arkusze planu finansowego firmy Y	<p>Kapitał (gromadzenie i pomnażanie)</p> <p>Bezpieczeństwo finansowe rodziny</p> <p>Emerytura i zdrowie</p> <p>Kredyty</p>

Źródło: www.porozmawiajmyopieniadzach.pl; www.bankier.pl; www.fpsb.org (20.02.2012); M. Lipiński: *Finanse osobiste. Świadome zarządzanie własnym portfelem*, Warszawa 2008, s. 21; G. Schmidt: *Persönliche Finanzplanung. Modelle und Methoden des Financial Planning*, Springer-Verlag, Berlin 2006, s. 20 i n.

weryfikacja planowania następuje automatycznie (przedsiębiorstwo nie ma szans przetrwania w dłuższym okresie, jeżeli nie będzie miało określonej strategii na przyszłość).

Produktem czynności planistycznych jest plan finansowy gospodarstwa domowego w określonym przedziale czasu. Plan z kolei jest punktem wyjścia dla organizowania działalności gospodarstw domowych w taki sposób, by założone cele zostały osiągnięte. Przyjęcie planu do realizacji wymaga przypisania konkretnym wykonawcom właściwych zadań do wykonywania w określonym terminie, przydziału środków i ustalenia odpowiedzialności. Aby nakłonić członków gospodarstwa domowego do rzeczywistego współdziałania w osiąganiu celów, trzeba uruchomić odpowiednią motywację.

W tabeli 3 przedstawiono obszary planowania finansów osobistych, wskazywane literaturze naukowej, jak i obserwowane w praktyce.

Cały proces zarządzania finansami osobistymi oraz każdego świadomego, zorganizowanego zarządzania zamyka funkcja kontrolowania. Funkcja ta ściśle wiąże się z planowaniem, ponieważ nie można kontrolować działania niezaplanowanego. Poświęca się jej w literaturze relatywnie mało miejsca, w praktyce również jest ona zaniedbywana. Tymczasem samo zdefiniowanie nawet najlepszych w danym czasie celów, sformułowanie zadań oraz zakresu odpowiedzialności nie zapewnia realizacji celów. Tylko systematyczne kontrolowanie może zapewnić ich osiągnięcie. Z kolei kontrolowanie pozwala na ocenę realizacji określonych planów i podejmowanie działań korygujących.

Podsumowanie

Wiedza z zakresu finansów osobistych stanowi fundament, na bazie którego osoby fizyczne zarządzają własnymi finansami, ale również rozwijają inne kompetencje życiowe¹². Badania pokazują, że ludzie niestety nie nabywają wystarczającej wiedzy z zakresu finansów osobistych ani od rodziców, ani w szkole. Nie chodzi tutaj bynajmniej o posiadanie wiedzy specjalistycznej z zakresu analizy technicznej fundamentalnej czy portfelowej ale o podstawy – budżet domowy, zrównoważone wpływy i wydatki, oszczędzanie na mieszkanie, samochód czy emeryturę. Mimo dostrzegalnego wzrostu zainteresowania rozwojem koncepcji zarządzania finansami osobistymi, niewiele jest publikacji dotyczących stricte tej tematyki. Należy zatem uznać, że podejmowanie prac naukowych dotyczących koncepcji zarządzania finansami osobistymi uzasadnione jest faktycznymi potrzebami.

---

¹² Kompetencje życiowe – umiejętności (zdolności), umożliwiające człowiekowi pozytywne zachowania przystosowawcze, dzięki którym skutecznie radzi sobie z zadaniami (wymaganiami) i wyzwaniem codziennego życia; *Life skills education in schools* (WHO/MNH/PSF/93.A Rev. 1); WHO, Geneva 1993.

Literatura

- Flejterski S.: *Metodologia finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Flejterski S.: *Podstawy metodologii finansów. Elementy komparatystryki*, Economicus, Szczecin 2006.
- Korenik D., Korenik S.: *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Nogalski B., Białas T., Czapiewski M.: *Zarządzanie w różnych formach własności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994.
- Nowak E.: *Dynamiczne modele zarządzania finansami w przedsiębiorstwie*, Warszawa 1995.
- Owsiak S.: *Podstawy nauki finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Samcik M.: *Przewodnik po domowych finansach*, Agora, Warszawa 2010.
- Świecka B.: *Finanse gospodarstw domowych i finanse osobiste – nowe wyzwania teorii*, [w:] *Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Rynek finansowy*, red. Jajuga K., Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 174, Wrocław 2011.
- Waliszewski K.: *Doradztwo finansowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2011.
- Waliszewski K.: *Doradztwo finansowe w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.

dr Adam Barembruch
Uniwersytet Gdański

Streszczenie

Artykuł poświęcony jest problematyce zarządzania finansami gospodarstw domowych. Celem artykułu jest przedstawienie teoretycznych i praktycznych aspektów zarządzania finansami gospodarstw domowych. W tym celu autor w syntetyczny sposób przedstawił podstawowe pojęcia związane z finansami osobistymi oraz zaproponował nowy sposób definiowania zarządzania finansami gospodarstw domowych. Wyraźne odróżnienie planowania i zarządzania finansami może stanowić przyczynek do dalszej dyskusji w tym obszarze.

PERSONAL FINANCIAL MANAGEMENT – THEORY AND PRACTICE**Summary**

The article is devoted to the issues of financial management of households. It presents the theoretical and practical aspects of financial management of households. For this purpose, the author presented in summary form the basic concepts related to personal finances, and proposed a new way of defining the financial management of households. A clear distinction between planning and financial management can be a contribution to further discussion in this area.